

Ángeli, proč nevoláš?

ky, ženy, jsme vždycky prvními oběťmi někoho násilí ve světě. Ve světě utvářeném muži, kde jde o boj, moc a o území. A ženy v takovém světě musely čelit útokům vedeným muži, násilím ze strany mužů, jejich radikálním zastrahujícím projevům, říká v programu k inscenaci **Anna 11. března** autorka předlohy

vaapadesátiletá španělská dramatička Paloma Pedrero. Hru napsala jako reakci na teroristický útok, jenž ve čtvrtku 11. března 2004 zabil v Madridu 191 lidí, převážně – jak píše – žen a také mnoho dětí. Poprvé byla hra uvedena ve španělsku přesně rok poté: 11. 3. 2005. České premiéře text uvádí Slezské divadlo Opava v režii Jany Janěkové. Ta Palomu Pedrero již znala – v roce 2004 inscenovala na Malé scéně Mahenova divadla v Brně její Noci letmé lásky, soubor čtyř jednoaktovek, jediných her Palomy Pedrero, které u nás byly dosud uvedené (Divadelní ústav, 2001 v edici současná hra v překladu – tak jako této hry – Šárky Valverde). Tentokrát však byl Janěkové autorský vstup razantnější. Pedrero totiž napsala „svou“ Annu jako souvislý, časově sousledný příběh tří žen zasažených smrtí jedné z obětí útoky – muže Ángela. Nejprve mu volá jako milenka, která se jej ráno nedočkala, pak vypovídá jeho žena, která je za ním do nemocnice, a nakonec jeho narození mluví jeho matka s pípicí senilní demencí a jež se o jeho smrti (naštěstí) nikdy nedozví. Všechny tři ženy se jmenují Anna...

Jana Janěková s dramaturgyní Blankou Fišerovou propojily všechny tři situace do jediné chvíle. Monology a dialogy se prolínají, Anna-milenka neustále volá na mobil, který zvoní v ruce ženě v tašce, v pokoji Anny-matky zní rádio, ve kterém sdělují informace o útoku. Výsledný tvar je tak oproti divodnímu daleko napínavější, dramatictější, ve struktuře rafinovanější.umožňuje divákovi mnohem víc prožít bouřlivost, tragédie a bolesti, s kterými

se musejí ženy vyrovnat. Ustupuje tak sice do pozadí sám teroristický útok – stejná situace by mohla nastat, kdyby Ángel zemřel třeba při autonehodě – do popředí však vystupuje téma pro Pedrero nejpodstatnější: úděl žen v tvrdém, násilnickém, mužském světě.

Janěková využívá moderní divadelní postupy. Mísí činohru s tancem, zpěvem, stínovým divadlem. A používá i videoprojekci. Scéna se skládá z tří mléčně bílých – jakoby nemocničních – stěn, jež charakterizují tři prostory: byt milenky, nemocniční čekárnu a nemocniční pokoj. Na bílých stěnách se zprvu objevují jen stíny všech tří žen. Herečky pak vyjdou před stěny, zcela civilně si stoupnou na přední kraj rampy do jedné řady a němě se dívají do diváků. Zazní hudba a každá z nich zatančí sólo či duet plný žalu a opuštěnosti. Předznamenávají tak to, co se bude následně představení prohlubovat – bolestně tíživé pocity žen, jimž náhle zemře muž-mileneček-syn.

Každý monolog, každá situace mají přímo na jevišti odezvu u všech tří žen najednou, neboť všechny tři tam – téměř neustále – jsou přítomné. Milenka (Hana Briešťanská) po celý čas hystericky volá do němeého mobilu. Vyzpovídává se ze svého vztahu. Zoufá si, láteří, prosí. Manželka (Hana Vaňková) sedí v čekárně s další ženou jedné z obětí, Rumunkou Irinou, a smutně, odevzdaně, jakoby bez duše se jí snaží uklidnit, zatímco v tašce, kde má mužovy věci, drnčí telefon... Důstojné, velmi niterné ztvárnění i těch nejkritičtějších situací, do kterých se tato Anna dostává (dialog s Irinou, telefonát s milenkou), navenek až mrazivě bezemotivní Hanou Vaňkovou je ozdobou inscenace. Matka (Ludmila Štědrá) – naštěstí – téměř celý čas leží v nemocniční posteli a spí. Když se divák definitivně dozví, že Ángel umřel, probouzí se. Hořce a bolestně

...a telefon mlčel. Hana Briešťanská a Hana Vaňková – milenka a manželka zabitého Ángela e FOTO TOMÁŠ RUTA

tak na diváka působí její – jinak velmi groteskní – monolog a zčásti dialog s ošetřovatelkou (Sabina Muchová) o narození Ángela – shůry ji seslaného pozdního dítěte. Počala jej přesně před čtyřiceti lety, vůbec jí nepočítají s tím, že může mít dítě. A na úplný závěr zazní žalostný zpěv končící slovy (text Blanka Fišerová): *...jsem na dotek, lásko, až dokud se srdce nám nezastaví*. Do toho se promítají záběry z válek, atentátů, teroristických činů...

Inscenace formálně tak trochu připomíná hru Thorstena Buchsteina Nordost, již před dvěma lety uvedlo Činoherní studio Ústí. V obou totiž chybí akce a vše se odehrává skrze monology hlavních postav, jež popisují stavy a situace, do nichž se ženy dostávají. Ani jeden z autorů – Buchstein

a Pedrero – nikoho nesoudí. Jako dokumentaristé otiskují události těsně po teroristickém činu. Zatímco Buchstein je ale typicky mužský autor – ač události sleduje očima žen, vytváří výsostně politické divadlo – je Pedrero programově ženská autorka. Atentáty ji nezajímají z hlediska „boje“ a práva bojovat, ale jsou pro ni jen potvrzením bolestného, trpěného postavení žen v současném světě. Janěkové inscenace tento její postoj důsledně ctí a rozvíjí. Všechny tři Anny, ale i Irina, jsou bezbrannými oběťmi. Útok ETA, tak jako všechny násilné akce a války ve světě mužů, byl a jsou namířeny především proti nim...

Všechny herečky podávají vyrovnané, silně emotivní výkony, aniž by přehrávaly či nějak expresivně vyjadřovaly své city. Naopak. Jsou věčné – byť každá se projevuje a jedná jinak, opravdové, autentické. Celé představení je tak spíše než informací o teroristickém útoku a jeho důsledcích jakýmsi

nářkem či lamentací nad údělem žen. A současně smířením s ním. Takové vidění světa vyvolává v divákovi silné emoce. Inscenace bez velkých proklamací vypovídá o tom nejpodstatnějším: o vztahu, o lásce, o toleranci, o naději. O tom, jak ženy jsou – musejí být – vnitřně silné. Je dobře, že se taková inscenace zrodila mimo přeintelektualizovaná místa Čech a Moravy, v oblasti, jež bývá obvykle k takovým tématům – feminismus, terorismus, angažované divadlo – odtažitá.

VLADIMÍR HULEC

Slezské divadlo Opava – Paloma Pedrero: Anna, 11. března. Překlad Šárka Valverde, režie, výběr hudby Jana Janěková, výprava Alena Schäferová, choreografie Hana Litterová, světelný design Arnošt Janěk, dramaturgie, text písně Blanka Fišerová. Česká premiéra 17. ledna 2010. (Psáno z předpremiéry 16. ledna 2010.)

Sukces měsíce

Slezské divadlo Ostrava – Paloma Pedrero: Anna 11. března. Překlad Šárka Valverde, režie Jana Janěková, dramaturgie a text písně Blanka Fišerová.

Česká premiéra dramatu současné španělské dramatičky, režisérky

DIVADELNÍ NOVINY č. 4 (23.2.2010)

a spisovatelky je bolestně existenciální sondou do života tří žen. Režisérka Jana Janěková spolu s dramaturgyní Blankou Fišerovou do textu aktivně vstoupily a dějová pásma, jež v původním textu na sebe navazují, propojily. Vytvořily funkční, kompaktní, naléhavý inscenační tvar, který opavské herečky naplnily citlivým, vysoce stylizovaným herectvím.